

DOCUMENTI

A cura di Paolo Canettieri

Valencia, 26 settembre 1373

L'infant Joan demana una carta de navegar

Lo primogènit etc.

Mossen Olfo: com nos desigem haver la carta de navegar complida ab tot son arrendament e sestés, per ço us pregam que ns tremetats la dita carta be feta e devisada ab son levant e ponent, en que sia especialment tot l'estret e quant fer se puixa del dit ponent e del dit estret anant vers ponent, car d'aço ns farets plaer assenyalat, lo qual molt vos grahirem. dada en València, sots nostre segell secret, a .xxvi. de setembre de lany .mccclxxiii. primogenitus.

Al noble e amat conseller del senyor rey e nostre mossèn Olfo de Proxida, portant veus per nos en lo regne de Mallorca.

Dominus dux mandavit Bartholomeo Destahues. Per semblant letra fo scrit al feel de casa nostra en Pere Fortea.

(Arx. Cor. Aragó, reg. 1.739, f. 52, RUBIO Y LLUCH, vol. 1, p. 251, doc. 265).

Barcelona, 26 abril 1379

L'infant Joan encarrega un mapamundi a Mallorca.

Lo primogenit.

Entes havem que na Caterina, muller den Arnau Burgues, ciutada ça entras de la ciutat de Mallorques, reeb anualment cinquanta lliures barchinoneses de e sobre l'ofici a vos comanat e que li son degudes d'alscuns anys, perque nos a homii supplicacio d'alscuns nostres familiars vos pregam que per honor nostra li paguets sens triga tot ço que degut li n'es, e fer nos n'ets agradable servey. e haïam vostra resposta de ço que per nostre esguart n'aurets fet. no res menys volem que si en Mallorques ha .i. bell **mapamundi** que faça per nos que l'nos comprets, e si no ni ha que l'façats fer axi bell e joliu com esser pusca e que l'nos trametats al pus breu que porets, cor nos vos farem pagar o reebre en compte ço que haura costat. e siats en aço diligent axi com de vos confiam. dada en Barchinona, sots nostre segell secret, a .xxvi. dies d'abril de l'any .mccc. setanta nou. primogenitus.

Fuit directa Ferrario Gilaberti, procuratori regio in regno Maioricarum.

Dominus dux mandavit mihi Petro de Tarrega.

(Arx. Cor. Aragó, reg. 1657, f. 26, , RUBIO Y LLUCH, vol. 2, p. 202, doc. 213. V. sobre aquest mapamundi el doc. 303 del vol. I).

Perpinyà, 11 setembre 1379

L'infant Joan encarrega al Procurador reyal de Mallorca que li enviï el mapamundi que li ha fet fer, y que per escrit li expliqui tot lo que conta un mallorquí que ha arribat de Tartaria y de les Indies.

Lo primogènit.

Nos hauriem gran plaer de haver aqueix **mapamundi** que ns havets fet fer o s fa de present, perque volem e us pregam que, si fet es, lo ns trametats mantinent, e sino que l façats espeegar e que esser acabat lo ns enviets sens tota triga, e [que] entretant nos certiffiquets ab vostra letra l estament en que es, e cor haia entes que en Valer d aqueixa ciutat de Mallorques, o .i. seu fa[ct]or o altre d aqueixa terra, es no ha gayre vengut de Tarteria e de les Indies, volem axi metex e ni pregam que per escrit nos trametats clarament a dir tot ço que sab e comte d aquelles partides. e fer nos n ets agradable plaer e servey. dada en Perpenya, sots nostre segell secret, a .xi. dies de setembre de 1 any .mccclxxix. primogenitus.

Fuit directa Ferrario Gilaberti procuratori regio Maioricarum

(Arx. Cor. Aragó, reg. 1.657, f. 135 v. , RUBIO Y LLUCH, pp. 279-80, doc. 303)

Barcelona, 12 juliol 1381

L'infant Joan concedeix al mestre de mapamondis Cresques Abraham, el dret d'establir uns banys publichs a la ciutat de Mallorca

Nos infans Johannes etc. ad grata servicia per te Cresques Abram, judeum civitatis Maioricarum, **magistrum mapamundorum et buxolarum**, nobis diversimode prestita debitum habentes respectum, tenore presentis tibi concedimus et licenciam plenarie ac de speciali gratia impartimur quod intra hospicium tuum quod habes in callo judayco civitatis ipsius, possis construere seu construi facere libere et absque aliqua servitute balnea comunia, in quibus tu valeas te et quicumque judei sive judee valeant se, cum constructa fuerint, perpetuum ad eorum placitum balneare, ipsis quoque solventibus perinde tibi et tuis seu quibus tu volueris seu ordinaveris salarium condecens vel dari pro similibus assuetum. mandantes per eandem gerenti vices nostras in regno Maioricarum, vicario et baiulo dicte civitatis et aliis universis et singulis officialibus regiis sive nostris presentibus et futuris et locatenentibus eorundem, quatenus presentem gratiam et concessionem nostram tibi Cresques jamdicto et tuis teneant semper amodo et observent et contra non veniant, nec aliquem seu aliquos contravenire permittant aliquo jure, causa seu etiam ratione. in cuius rei testimonium hanc fieri et sigillo appendicio nostro jussimus comuniri. datum Barchinone, .xii. die julii anno a nativitate Domini .mccclxxx. primo. primogenitus. Dominus dux

mandavit milii Petro de Tarrega.

(Arx. Cor. Aragó, reg. 1686, f. 90, RUBIO Y LLUCH, 2 vol., p. 245, doc. 251. En el mateix registre y foli y ab igual data, se troba una concessió feta al mateix Cresques d'una ploma d'aigua de la cequia superior de la ciutat. Dos dies abans l'infant l'havia eximit de l'obligació de dur el signe de la roda sobre els seus vestiments, f. 89 v. del mateix registre. V. sobre aquest cartògraf vol. I, docs. 322 y 386).

Tarragona, 5 novembre 1381

L'infant Joan notifica al rey Carles V de França que s'ha enterat pel seu enviat Mossèn G. de Courcy del seu desig d'haver un Mapa Mundi català

Serenissime rex et consanguinee noster carissime: relatu dilecti consiliarii nostri Guillermi de Courcy militis naturalis vestri, hujusque littere portatoris, audito, serenitatem vestram unum habere mapamundum ex eis qui fiunt in partibus istis aliquantulum affectare, quendam ex nostris per ipsum Guillelmum eidem serenitati providimus destinandum, serenitatem jam dictam affectuose rogantes quatenus memoratum Guillelmum tam vestri honoris intuitu quam ejus meritorum obtentu, velitis habere propensius recomissum. data ut supra.

Dirigitur regi Francie.

(Arx. Cor. Aragó, reg. 1.665, f. 26, RUBIO Y LLUCH, p. 294, doc. 321: cfr. G. Llabrés, Cartògrafos Mallorquines, Bol. Soc. Arq. Lul., IV, 159).

Tarragona, 5 novembre 1381

L'Infant Joan envia an en Joan de Janer una lletra endreçada a Pere Palau pera que entregui el Mapa Mundi de l'Arxiu reyal a Mossèn Guillem de Courcy y faci venir el jueu Cresques, que ha fet el citat Mapa Mundi.

Mossèn Johan: nos, ab nostra letra, notificam a nostre car cosí lo rey de França que li enviam per l'amat del consell nostre, mossen Guillem de Courcy, portador de la present, .i. nostre mapamundi. e com en P. Palau tenga lo dit mapamundi, volem e us manam que al dit Pere liurets una letra que us trametem entreclusa dedins aquesta, e que tantots liurets o façats liurar lo damunt dit mapamundi al desus dit mossèn Guillem, sens que de regonexença ne d'apocha mencio feta no sia. e aço fet, hajats Cresques lo juheu, qui lo dit mapamundi ha fet, lo qual, si aquí es, axí com pensam que deu esser, posa en la juheria, e, vos present, enform lo dit mossen Guillem de totes les coses que menester sia, a fi que ho puxa retrer al dit rey. e en cas que l' dit juheu aquí no fos, hajats dos bons mariners qui del dit mapamundi enformen al demunt dit Mossen Guillem, al mils que poran. dada ut supra.

Dirigitur Johanni Januari.

(Arx. Cor. Aragó, reg. 1.665, f. 26 v., RUBIO Y LLUCH, p. 295, doc. 322: cfr. G. Llabrés, cit. cfr. documents 265, 303, 321). (El 15 de juliol d'aquest any l'infant Joan permetia que prengués una altra dòna, per no tenir successió de la primera, a Jafuda Cresques, *judeus domesticus noster, filius Cresques Abram judei dicte civitatis (Maioricarum) domestici nostri ac magistri mapamundorum et buxolarum*

(reg. 1 .664, f. 32v.). Altres documents menys importants sobre la família Cresques se troben en el mateix reg, 1.664, fs. 52v., 53v., 54 y 91v. Vegis també les notícies publicades per D. Miquel Bonet en seu article Cartas sobre Jafuda Cresques, cartògrafo mallorquí (Bol. Soc, Arq. Lul. VII, pàgs. 124, 148, 168 y 176).

València, 20 març 1382

Pere III mana al tresorer Pere dez Vall que pagui a Cresques Abraham 150 florins d'or d'Aragó, preu d'unes taules on es representada la figura del món

Petrus etc. fideli consiliario et thesaurario nostro Petro de Vallo salutem et graciam. dicimus et mandamus vobis de certa sciencia et expresse quatenus, visis presentibus, exsolvatis Cresques Abram judeo de domo nostra, **magistro de Mapamundi**, centum quinquaginta florenos auri de Aragonia, quorum precio ab eodem emimus et habemus quasdam tabulas in quibus est figura mundi, et facta solutione presentem ab eo recuperetis cum apoca de soluto. datum Valencie, sub nostro sigillo secreto, .xx. die marci, anno a nativitate Domini .mccc lxxxii. rex Petrus.

(Arx. Cor. Aragó, reg. 1273, f. 17, RUBIO Y LLUCH, vol. 2, p. 295, doc. 360. Cfr. doc. 251).

València, 21 abril 1382

El rei mana al governador de Mallorca que faci de manera que els jueus Abraham y Jafuda Cresques, que fan una mapamundis per el rei, puguin haver prestament la carn que demanin dels carnicers jueus.

Lo rei. Governador: entes havem que Abram Cresques e Jaffuda son fill, jueus de casa nostra, no poden haver tant prestament com mester los feria per dar recapte a algunes obres e **mapamundis** que per nos fan, dels carnicers jueus de Mallorques carn per lus diners, e com nos vullam que ells no s'hien a laguiar en demanar e haver de la dita carn, manam vos e volem que, vista la present, provehiscats als dits Abram e Jaffuda en tal manera que per lurs diners puxen haver dels dits carnicers de la dita carn tota hora que n demanen, e que en demanar e haver aquella no hagen a laguiar. e aço no mudets. dada en Valencia, sots nostre segell secret, a .xxi. die d'abril de l'any .mccclxxxii. rex Petrus.

Dirigitur gubernatori Maioricarum.

(Arx. Cor. Aragó, reg. 1438, f.135, RUBIO Y LLUCH, vol. 2, p. 255, n. 262, cfr. docs. 251, 260).

Barcelona, 26 de març de 1387

Lo rei.

Procurador: manam que ns tramats tres parells de gallines de India en les quals haia dos mascles. e com haïam entes que **Cresques** juheu, qui fahia a nos un mapamundi, es mort, manam vos que haïats a ma vostra decontinent lo dit **mapamundi**, e si es acabat enviats lo ns. e si acabat no es, fets lo acabar a un mestre christia qui es aquí, lo qual dien que fort es apte en semblant obra, e com sia acabat enviats lo ns segons que dessus, e enviats nos axi mateix en

son tempts totes niades o agres de falcons nostres qui s façen en la illa de Mallorques. e fets hi totes aquelles provisions que sien necessaries per que venguen totes a vostres mans en nom nostre. dada eo Barchinona, sots nostre segell, a .xxvi. dies de març en l any .mcccclxxxvii. Franciscus ça Costa.

Dirigitur procuratori regio regni Maioricarum.

Dominus rex mandavit mihi Bernardo de Jonquerío.

(Arx. Cor. Aragó, reg. 1.944, f. 36v., RUBIO Y LLUCH, p. 345, n. 1).

Barcelona, 1 juliol 1387

Joan I mana a Berenguer Llobet que inclogui en el seu compte la quantitat de seixanta lliures mallorquines, freu d'un Mapa Mundi que'l pare Jafuda Cresques havia començat pera 'l rey.

Nos en Johan etc. per tenor de la present atorgam a vos, feel nostre en Berenguer Lobet, procurador de les nostres rendes e drets del regne de Mallorques, que de manament nostre nos havets comprat den Jafuda Cresques, juheu de Mallorques, un mapamundi que l pare del dit Jafuda nos havia fet, e lo dit fill seu acabat per sexanta lliures mallorquins menuts, e nos lo dit mapamundi havem haut e rebut en la nostra cambra. manant per la present al maestre racional de la nostra cort o a son lochtinent o a altre qualsevol de vos compte oydor, que les dites .lx. lliures vos reeba en vostre compte, vos restituent a ell la present ab apocha del dit Jaffuda Cresques. dada en Barchinona, lo primer dia de juliol en 1l any de la nativitat de Nostre Senyor .mcccclxxxvii. Franciscus ça Costa.

Dominus rex mandavit mihi Bemardo de Jonquerio.

(Arx. Cor. Aragó, reg. 1.972, f. 146, RUBIO Y LLUCH, p. 345, doc. 386. Cfr. documents 265, 303, 321, 322. Cresques Abraham, de qui's parla en el document 322, no feya gayre temps que havia mort treballant en la confecció d'aquest Mapa Mundi. Vegis el document Barcelona, 26 de març de 1387).

Borja, 19 janer 1391

Joan I demana 'l seu Mapa Mundi y les Taules de Navegar.

Lo rey.

Mossen Ramon: ja per altres letres vos havem scrit com nostre car frare lo rey de Navarra serà aci en Borja lo dilluns primer vinent a sopar, e com nos ha fet saber que vos hi siats per alguns affers los quals ell ha a deliurar ab nos, perque us manam que lo dit dilluns, hora de mentgar, siats aci ab nos hora de mengar senes tota falla, tots altres affers posats, car nos serem aquella hora tornats aci Taraçona. E dicats an Bartholomeu de Castre, cambrer nostre, que decontinent nos trameta lo nostre **mapa mundi** e les **taules de navegar** e les **sextes**; e fet li haver una atsembla que ho port. E axi mateix manats a nostre sabater e a nostre sastre Enequi o a Vidal que venguen decontinent a nos, e aximatex volem que digats als ministrers del comte de Geneva que decontinent partesquen e venguen aci. E si era cas que alguns d ells tengues bestia malalta e

no pogues venir, volem que li n hajats una decontinent per manera que hi sien dicmenge o dilluns gran mati, sens tota falla. Dada en la vila de Borja, sots nostre segell secret, a .xix. dies de janer de l any de Nostre Senyor .mcccxcii. rex Johannes.

Dirigitur Raymundo Alemany de Cervilione.

(Arx. Cor. Aragò, reg. 1.959, f. 154v. RUBIO Y LLUCH, p. 363, doc. 408. Cfr documents 265, 303, 321, 386)

- letto 771 volte

Credits | Contatti | © Sapienza Università di Roma - Piazzale Aldo Moro 5, 00185 Roma T (+39) 06 49911 CF 80209930587 PI 02133771002

Source URL: <https://letteraturaeuropea.let.uniroma1.it/?q=laboratorio/documenti>